

Taalonderwijs aan allochtone leerlingen

De achterstand van allochtone leerlingen in het basisonderwijs wordt voor een groot deel veroorzaakt door hun geringe woordenschat in het Nederlands. Om die woordenschat te vergroten is een onderwijsprogramma voor groep 1 tot en met 4 opgezet. *Woordenschat en taalonderwijs aan allochtone leerlingen* presenteert de resultaten van een onderwijsexperiment dat aan de invoering van dit programma was gekoppeld. Doel van het experiment was na te gaan of het mogelijk is dat allochtone leerlingen hun woordenschat in het Nederlands op autochtone leerlingen kunnen inlopen. Tevens wordt een meer algemene schets geboden van het taalonderwijs voor allochtone leerlingen en hun onderwijsprestaties. Eveneens wordt nader ingegaan op de noodzaak tot uitbreiding van de woordenschat van allochtone leerlingen. De auteurs bespreken de mogelijkheden in het reguliere taalonderwijs, recente inzichten in de didactiek, en de resultaten van een aantal woordenschatonderzoeken.

De publicatie is verschenen in de reeks *Studies in Meertaligheid*. Deze reeks heeft als doel de theoretische kennis en resultaten van empirisch onderzoek op het gebied van meertaligheid te verspreiden in Nederland en Vlaanderen.

R. Appel & A. Vermeer, *Woordenschat en taalonderwijs aan allochtone leerlingen* (*Studies in Meertaligheid* 9). Tilburg, Tilburg University Press, 1997. 132 blz. ISBN 90-361-9897-6, f35.

Handboek voor schrijvers

Uit een onderzoek van de Stichting Schrijven is gebleken dat 1 miljoen Nederlanders regelmatig schrijft: verhalen, een roman, poëzie. Een mogelijke volgende stap is publicatie van het geschrevene. Het *Handboek voor Schrijvers*

wil een gids zijn voor schrijvers die een manuscript hebben gemaakt, en daarmee op de een of andere manier (meer) lezers willen bereiken.

In deze gids wordt antwoord gegeven op vragen als: hoe lever ik mijn manuscript aan? Wat komt er kijken bij uitgave in eigen beheer? Hoe zit het met auteursrechten? En vooral: waar kan ik mijn werk naar toe sturen? Het grootste deel van de gids is dan ook gevuld met meer dan duizend adressen van uitgeverijen, literaire tijdschriften, schrijfgroepen, schrijfcursussen, schrijfwedstrijden en dergelijke. Deze adressen zijn voorzien van korte informatie over bijvoorbeeld het fonds, de publicatie-eisen, de kosten, de criteria voor deelname, etcetera. Ook is er een afdeling met adressen van literaire sites opgenomen, zodat ook Internetbezoekers weten waar ze informatie kunnen vinden of waar ze hun (digitale) manuscripten naar toe kunnen sturen.

Het *Handboek voor Schrijvers* bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt in vijftienvijf korte, leesbare artikelen ingegaan op diverse praktische zaken die te maken hebben met het uitgeven van een manuscript. Daarbij hoort ook een verklarende woordenlijst van het boekenvak. Het tweede deel bestaat uit de eerder genoemde naam- en adreslijsten. Het derde deel is een index van het boek, zodat men ook op trefwoord kan zoeken.

J. de Nobel & S. van Vlerken, red. *Handboek voor Schrijvers, nieuwe editie* Amsterdam, Stichting Schrijven, 1998. 428 blz. ISBN 90-71232-27-1, f 34,90 exclusief portokosten. Te bestellen bij Stichting Schrijven, 020: 625 41 41.

Schrijven voor hoogopgeleide anderstaligen

Materiaal voor Nederlands als tweede taal (NT2) voor gevorderde leerders is er weinig. Die situatie is op het gebied van de schrijfvaardigheid niet anders. *Nota Bene!* is voortgekomen uit een jarenlange ervaring van de schrijfsters met het verzorgen van cursussen schrijfvaardigheid voor hoogopgeleiden aan het Nijmeegse UTN. Het boek is geschreven voor hoogopgeleide, volwassen anderstaligen die een vergenvorderd niveau van het Neder-

lands hebben, bijvoorbeeld 'Cito 4' of het niveau van het Staatsexamen NT2 programma II. Het richt zich op het verbeteren van het schrijven van zakelijke teksten die te maken hebben met studie- en beroepssituaties, zoals memo's, e-mail, brieven, rapporten en verslagen.

Uitgangspunt van *Nota Bene!* is cursisten door middel van functionele schrijftaken meer bewust te maken van de aspecten die een rol spelen bij het schrijfproces zoals het schrijfdoel, publiek, stijl, conventies en de opbouw van de tekst. Hierbij is uitgegaan van het verbeteren van de schrijfvaardigheid via deelvaardigheden, d.w.z. via het werken met woorden, zinnen en alinea's wordt toegewerkt naar het schrijven van middellange teksten (brieven onder andere) en uiteindelijk naar langere teksten als rapporten of verslagen. Deze opbouw heeft geleid tot vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk, 'Woorden', wordt ondermeer aandacht besteed aan betekenisverandering door middel van voor- en achtervoegsels en uiteraard aan woordkeus. In 'Zinnen' wordt aandacht besteed aan de zinsstructuur, maar ook aan stijlkwesies, verbindingswoorden en aan interpunctie. Hoofdstuk 3, 'Alinea's', gaat onder andere in op de verbinding tussen alinea's en het gebruik van signaalwoorden. In de hoofdstukken 4 en 5 komen achtereenvolgens 'Brieven' en 'Teksten' aan de orde. Het hoofdstuk over teksten besteedt ook ruim aandacht aan de voorbereidingen voor het eigenlijke schrijven, zoals het verzamelen en ordenen van materiaal en het maken van bouwplannen. Bovendien is er aandacht voor de revisie van teksten.

Overall in het boek wordt gewerkt met (semi-) authentiek voorbeeldmateriaal.

Om de cursist te stimuleren zo actief mogelijk met het schrijfproces bezig te zijn is er na elk hoofdstuk een aantal controlevragen opgenomen die de cursist zich na elke schrijfopdracht kan stellen. Bovendien bevat het boek een correctiemodel door middel waarvan de docent, maar ook een (mede)cursist, met symbolen kan aangeven waar een tekst correctie behoeft en op welk niveau (woord-, zins-, alinea- of tekstniveau).

Nota Bene! wordt afgesloten met drie bijlagen. Twee bijlagen geven antwoorden op de meer gesloten vragen en opdrachten en de

derde bijlage geeft een beknopt overzicht van de Nederlandse spelling.

J. Bakx, M. Bernards & A. de Vries, *Nota Bene! Cursus schrijfvaardigheid voor hoogopgeleide anderstaligen*. Bussum, Coutinho, 1997. 248 blz. ISBN 90 6283 065 X, f 49,50.

Taalkunde op HAVO/VWO

Lange tijd heeft het er naar uitgezien dat er binnen Nederlands in de Tweede Fase van het HAVO/VWO een apart onderdeel taalkunde zou komen. Uiteindelijk is dit plan afgevoerd, maar leraren die toch systematisch aandacht willen besteden aan taal en taalgebruik kunnen hun voordeel doen met het onlangs verschenen *Kraskras door het Nederlands*, een verzameling van 24 artikelen uit het tijdschrift *Onze Taal* over de periode 1981 tot heden.

Primair is de bundel erop gericht de geïnteresseerde lezer een goed beeld te geven van de rijk geschakeerde manier waarop het Nederlands gebruikt wordt, maar daarnaast hebben de samenstellers de bundel uitdrukkelijk ook samengesteld met het oog op leerlingen in de Tweede Fase van het HAVO/VWO, dat wil zeggen: zij hopen dat de bundel ook een inspiratiebron kan zijn voor leraren Nederlands die lessen over taal en taalgebruik willen geven.

De 24 artikelen zijn thematisch gerangschikt in vier afdelingen: 'Groepstalen' met onder andere artikelen over jongerentaal en het taalgebruik van mannen en vrouwen, 'Normen' over onder andere het wel of niet discrimineren door woordenboeken, 'Taalverandering' waarbij het gebruik van *hun*, maar ook *U* of *jij/je* zeggen aan de orde komt, en ten slotte als laatste thema 'Gesproken, geschreven, gebaren-Nederlands'.

Het 'schoolse' karakter van de bundel springt al meteen in het oog door het gebruik van genummerde regels, maar bovendien zijn in een aparte afdeling achterin bij elke tekst vragen en opdrachten opgenomen. Deze vragen en opdrachten zijn weer verdeeld in drie categorieën. a-vragen moeten de tekst toegankelijk maken door te vragen naar de betekenis van vaktermen en moeilijke woorden. b-vragen zijn bedoeld om de leerling

een standpunt te laten samenvatten of te laten nadenken over de consequenties van bepaalde opvattingen, maar ook om hem/haar te laten nadenken over waarom een auteur iets op een bepaalde manier zegt en niet anders. c-vragen ten slotte zijn bedoeld om kritische reflectie te stimuleren, maar er zijn in deze categorie ook opdrachten die zouden kunnen dienen als voorbereiding op eigen onderzoek in de zin van observaties of kleinschalige experimenten uitvoeren.

F. Jansen & L. Gijsbers (red.), *Kraskras door het Nederlands*. Den Haag, Sdu, 1998. 208 blz. ISBN 90 75566 87 5, f 29,90.

Leesstrip '98

Waarom lezen mensen eigenlijk? Je kunt lezen om je te ontspannen, om even weg te dromen. Je kunt ook lezen om meer te weten te komen. Een boek geeft niet alleen inzicht in de wereld om je heen, maar ook in jezelf.

Leesstrip '98 is een bundel voor scholieren met 52 vrij onbekende boeken. Ze zijn gelezen door tweedejaarsstudenten van de opleiding Boekhandel en Uitgeverij. Zij interpreteren de boeken en doen verslag van hun bevindingen. De bundel is bedoeld als wegwijzer om leerlingen over te halen eens wat anders te lezen dan de bekende boeken uit de top tien.

Uit de bundel blijkt dat iedere lezer iets anders uit een tekst kan halen. Daarom staan in de bundel geen hoogdravende kritieken en schoolse termen; voor iedere nieuwe lezer ligt er immers weer een nieuw verhaal!

Leesstrip '98, Den Haag/Amsterdam, NBLC Uitgeverij/Opleiding Boekhandel en uitgeverij, 1998, ISBN 90-5483 141 3, f 14,50.

Brieven met effect

Op den duur zullen fax en e-mail de brief over de post misschien wel verdringen. Zover is het echter nog niet. Voor veel mensen is het schrijven van een (zakelijke) brief een tijdrovende bezigheid. Het is belangrijk een brief te schrijven die de lezer niet voor problemen stelt, een bondige brief die lekker leest, een brief waarmee het doel wordt

bereikt dat de schrijver voor ogen staat. Een brief met effect.

Daarom is bij de Sdu het boekje *Brieven met effect* verschenen van Else Pistor. Het helpt de lezer in korte tijd een tekst op papier te zetten aan de hand van een praktisch 10-stappenplan. Dit stappenplan is bij elke brief te gebruiken. Uitgangspunt is dat een brief wordt geschreven vanuit het gezichtspunt van de ontvanger.

Het boek is niet alleen bedoeld voor mensen die dagelijks brieven schrijven. Het is bedoeld voor gewone mensen die informatie willen hebben van de bank of een klacht hebben over de wasmachine.

Het boekje is dus niet in eerste instantie bedoeld voor het onderwijs. Dat blijkt ook uit de opdrachten: deze zijn vooral gebaseerd op het herschrijven van bestaande brieven en het controleren van stijl en spelling. Situatieschetsen met opdrachten voor het zelf schrijven van een brief ontbreken. Door het stappenplan is het boekje wel bruikbaar in het onderwijs als geheugensteuntje naast de reguliere methode.

Else Pistor, *Brieven met effect* Den Haag, Sdu uitgevers, 1998. 138 blz. 90-755-66-662. f 24,90.

Onze Taal taalkalender 1999

Wat is een 'gordijnmis'? Wordt met een 'eega' alleen een echtgemote of ook een echtgenoot bedoeld? Wie sprak de gedenkwaardige woorden 'zwaan kleef aan'? De antwoorden op deze en 362 andere vragen vindt u in de taalkalender 1999 van Onze Taal.

Vanaf 1994 verschijnt deze scheurkalender, boordevol leerzame en grappige wetenswaardigheden over taal. De medewerkers (allen taalkundigen) zetten u elke dag weer aan het denken over taal en taalgebruik. Maandag is metaforendag, dinsdag etymologiedag, woensdag taaladviesdag, donderdag gezegdedag, vrijdag taalkronkeldag, zaterdag namendag en zondag vergetenwoordendag.

Zeven verschillende rubrieken, totaal 365 taalwetenswaardigheden, leerzaam en vermakelijk voor elke taalliefhebber.

Gerard van Berkel e.a., *Onze Taal taalkalender 1999*. Scheurkalender. Den Haag, Sdu uitgeverij, ISBN 90-75-56685-9, f 24,90.

Taalonderwijs aan allochtone leerlingen

De achterstand van allochtone leerlingen in het basisonderwijs wordt voor een groot deel veroorzaakt door hun geringe woordenschat in het Nederlands. Om die woordenschat te vergroten is een onderwijsprogramma voor groep 1 tot en met 4 opgezet. *Woordenschat en taalonderwijs aan allochtone leerlingen* presenteert de resultaten van een onderwijsexperiment dat aan de invoering van dit programma was gekoppeld. Doel van het experiment was na te gaan of het mogelijk is dat allochtone leerlingen hun woordenschat in het Nederlands op autochtone leerlingen kunnen inlopen. Tevens wordt een meer algemene schets geboden van het taalonderwijs voor allochtone leerlingen en hun onderwijsprestaties. Eveneens wordt nader ingegaan op de noodzaak tot uitbreiding van de woordenschat van allochtone leerlingen. De auteurs bespreken de mogelijkheden in het reguliere taalonderwijs, recente inzichten in de didactiek, en de resultaten van een aantal woordenschatonderzoeken.

De publicatie is verschenen in de reeks *Studies in Meertaligheid*. Deze reeks heeft als doel de theoretische kennis en resultaten van empirisch onderzoek op het gebied van meertaligheid te verspreiden in Nederland en Vlaanderen.

R. Appel & A. Vermeer, *Woordenschat en taalonderwijs aan allochtone leerlingen (Studies in Meertaligheid 9)*. Tilburg, Tilburg University Press, 1997. 132 blz. ISBN 90-361-9897-6, f 35.

Handboek voor schrijvers

Uit een onderzoek van de Stichting Schrijven is gebleken dat 1 miljoen Nederlanders regelmatig schrijft: verhalen, een roman, poëzie. Een mogelijke volgende stap is publicatie van het geschrevene. Het *Handboek voor Schrijvers* wil een gids zijn voor schrijvers die een manuscript hebben gemaakt, en daarmee op

de een of andere manier (meer) lezers willen bereiken.

In deze gids wordt antwoord gegeven op vragen als: hoe lever ik mijn manuscript aan? Wat komt er kijken bij uitgave in eigen beheer? Hoe zit het met auteursrechten? En vooral: Waar kan ik mijn werk naar toe sturen? Het grootste deel van de gids is dan ook gevuld met meer dan duizend adressen van uitgeverijen, literaire tijdschriften, schrijfgroepen, schrijfcursussen, schrijfwedstrijden en dergelijke. Deze adressen zijn voorzien van korte informatie over bijvoorbeeld het fonds, de publicatie-eisen, de kosten, de criteria voor deelname, etcetera. Ook is er een afdeling met adressen van literaire sites opgenomen, zodat ook Internetbezoekers weten waar ze informatie kunnen vinden of waar ze hun (digitale) manuscripten naar toe kunnen sturen.

Het *Handboek voor Schrijvers* bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt in vijftientig korte, leesbare artikelen ingegaan op diverse praktische zaken die te maken hebben met uitgeven van een manuscript. Daarbij hoort ook een verklarende woordenlijst van het boekenvak. Het tweede deel bestaat uit de eerder genoemde naam- en adreslijsten. Het derde deel is een index van het boek, zodat men ook op trefwoord kan zoeken.

J. de Nobel & S. van Vlerken, red. *Handboek voor Schrijvers, nieuwe editie* Amsterdam, Stichting Schrijven, 1998. 428 blz. ISBN 90-71232-27-1, f 34,90 exclusief portokosten. Te bestellen bij Stichting Schrijven, tel. 020: 625 41 41.